

N:o 44.

Ank. till Riksd. Kansli d. 9 Mars 1867, kl. 11 f. m.

*Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring
i vissa delar af gällande Konkurslag.*

De i detta ämne framställda förslag — samtliga från Andra Kammaren remitterade till Lag-Utskottet — äro följande:

1:o af Herr A. Reutercrona (motionen N:o 28) att Riksdagen måtte besluta:
antingen
upphäfvande af allt hvad Konkurslagen den 18 September 1862 innehåller om så kalladt tvångsackord,
eller ock
att 99 § i samma Lag skall erhålla följande förändrade lydelse: "Förslag till ackord skall såsom antaget anses, derest antingen alla tillstädesvarande borgenärer sig derom förenat och de bevakat fem sjettedelar af samtliga i konkursen anmälda fordringsbelopp, de der blifvit eller blifva till betalning godkända och ej med förmansrätt utgå, eller ock nio tiondedelar af de vid sammanträdet tillstädesvarande borgenärer ackordsförslaget bifallit och desse borgenärer jemväl bevakat nio tiondedelar af nyssnämnda fordringsbelopp;

2:o af *samme motionär* (motionen N:o 29) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i 1 mom. af 67 § Konkurslagen, att detsamma får följande lydelse:

"Arfvode för konkursbos förvaltning må borgenärerne utsätta antingen till visst af hundra eller efter annan grund, dock må det ej för sysslomän efter tid räknas. Nöjas icke desse eller gode männen med borgenärernes beslut derutinnan, eller menar någon borgenär eller gäldenär, att arfvodet blifvit för högt bestämdt, lägge Rätten dem emellan, som skäligt pröfvas. Rätten skall ock i hvarje konkurs, med afseende å dess särskilda beskaffenhet, bestämma arfvodet till Rättens ombuds-

man, likväl icke högre i någon konkurs än högst Ett Tusen Riksdaler. Ej må arvode njutas förr, än gode män eller sysslomän slutlig redo för sig gjort.“

3:o af Herr *J. A. Åstrand* (motionen N:o 260) att Riksdagen ville för sin del besluta och hos Kongl. Maj:t anhålla att 1 mom. af Konkurslagens 51 §, som stadgar:

“Fast egendom må ej annorledes än å offentlig auktion säljas, der ej alla vid sammankomst närvarande borgenärer, så ock gäldenären, dertill samtycka. Är sådan egendom för gäld in-tecknad; då må ej försäljning utom offentlig auktion ske, der ej de in-teckningshafvare, hvilkas rätt må vara deraf beroende, bifall dertill lemnat: Sker försäljningen å auktion; varde de in-teckningshafvare, som kände äro, dertill kallade. Ej må å sådan auktion egendomen säljas under in-teckningarnes värde, sammanlagdt med det belopp, som med förmänsrätt framför desamma, enligt lag, bör ur egendomen utgå: kan försäljning sålunda ej ske; ege borgenärerne äska försäljning i den ordning, som om fast egendom, den der utmätt blifvit, särskildt är stadgadt“, måtte i slutet erhålla denna lydelse:

“Kan försäljning sålunda ej ske; ege borgenärerne äska försäljning i den ordning, som om fast egendom, den der utmätt blifvit, särskildt är stadgadt; allt dock med iakttagande deraf, att försäljningen verkställes af sysslomännen“.

Hvad nu först angår Herr *Reutercronas* förslag, att s. k. tvångsackord måtte afskaffas, till stöd hvarför motionären förnämligast åberopat, att det vore ett våld mot den enskilde att tillåta ett flertal borgenärer besluta, det hans fordringsrätt upphört, utan att han erhållit full betalning för sin fordran; så får Utskottet erinra, att detta inkast icke först nu framställes, utan varit omsorgsfullt skärskådadt, innan den gällande lagen i ämnet — hvilken härutinnan är lika med många andra länders — af lagstiftande magten godkändes.

Att tvingas till afstående af sin fordringsrätt hos en gäldenär, som nödgats göra konkurs, är icke heller något alldeles nytt i den Svenska lagen. Uti de af Konung Gustaf II Adolf för staden Göteborg utfärdade privilegier förekom det stadgande, tillämpligt äfven på ackordsaftal, att minoriteten bland borgenärerne måste nöja sig med hvad majoriteten jemte gäldenären beslöt. Sednare afskaffades väl denna föreskrift, som i sin obegränsade tillämpning befanns vådlig för sakegarne; men då man i stället införde “beneficium cessionis bonorum“ innebar denna gäldenärens förmån, att, om hans obestånd härledde sig af olyckor, han var från borgenärerens framtida kraf fri. På hvilken rättsgrund en sådan förmån kunde hvilas, är svårt att inse: att den icke får betraktas såsom ett surrogat för tvångsackordet, framgår deraf, att Englands lagstiftning bibehållit beggdera vid sidan af hvarandra. Alla andra länder med nyare konkursordningar hafva afskaffat nämnda beneficium och upptagit tvångsackordet. I Rikets Ständers underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t den 1 Mars 1858, hvori Rikets Ständer anhöllo, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till ny Konkurslag, och deri Rikets Ständer betecknade såsom oförenliga med affärslivets fordringar de grundsatser, på hvilka då gällande Konkurslag hvilade, framhölls särskildt såsom menligt för affärslivet den omständig-

het, att den redlige affärsmanen, då fråga uppstod om uppgörelse med borgenärer, vore ställd i beroende af hvarje särskild fordringsegares godtycke. I öfverensstämmelse med denna åsigt var det ock, som i det förslag till Konkurslag, särskildt utsedde komiterade i Juli månad 1859 till Kongl Maj:t afgåfvö, tvångsackordet blef åter upptaget. Utskottet tillåter sig här anföra en del af hvad komiterade derom yttra:

“Ackordet“, säga komiterade, “är medgifvet lika väl i borgenärernes som gäldenärens intresse. Det hvilat i förra afseendet ytterst på den princip, att i det tvungna bolag, som uppstår i följd af konkurs, lika litet som i en annan bolagsförening, minoriteten må kunna förnärma eller förminska majoritetens rätt. Och förnärmad kunde denna rätt genom minoritetens veto blifva på mångahanda sätt. Det är vid ackord oftast fallet, att gäldenären erbjuder mer, än hvad de afträdde tillgångarne, efter afdrag af de visserligen icke obetydliga förvaltningskostnaderna, kunde komma att gifva i utdelning, och utan ett sådant erbjudande finnes det väl ingen sannolikhet därför, att pluraliteten — en komplicerad pluralitet, med hög siffra — skulle ingå på ackordet, om ringaste utsigt funnes att i framtiden erhålla mera. Förkastas det dock, och blir gäldenären sålunda utblottad på allt, har han i de allra flesta fall, helst om han är köpman, ingen utväg att kunna fortsätta sin rörelse eller börja en ny, och då blir, såsom jemväl oftast är fallet, borgenärernes framtida rätt utan betydelse. Den blir då endast en illusion — och det skulle vara för detta minoritetens irrsken, för kanske en endas envishet, ofta förestafvad af helt andra skäl än omsorgen att bevara sin lagliga fordringsrätt, som de flesta, de största fordringsegarne skulle beröfvas en del af hvad de eljest kunnat utbekomma? Det är för öfrigt att anmärka, att begreppet ackord alldeles icke förutsätter ett ovillkorligt frånträdande af den framtida krafrätten. Det kan, såsom jemväl icke så sällan sker, afse endast ett moratorium, ett uppskof med betalning, och i sådant fall torde billigheten af det tvungna ackordet ej ens af någon bestridas. Att, oaktadt de skarpa korrektiv för bevarande af minoritetens rätt, som vid ackordet böra fästas, och hvarför här nedan skall redogöras, ackordet ändock undantagsvis skulle kunna medföra en verklig rättskränkning för minoriteten är icke omöjligt. Men beklagligare vore, om de flestas rätt kunde kränkas af de färre eller af en enda. Och på hvilken grund skulle man kunna förutsätta, att minoriteten blifve mera förnärmad genom pluralitetens beslut öfver ackordet, än genom deras åtgärder vid utredning af konkursboet; ty i förvaltningsfrågor lär det väl vara obestriddigt, att pluraliteten måste hafva beslutanderätt? Om t. ex. i en konkurs hela tillgången berodde på en rättegång, och pluraliteten beslöt att nedlägga densamma, huru skulle väl minoriteten vinna ersättning för den förlust, den genom nedläggandet lidit? Måne den icke i de flesta sådana fall komme att stå tomhändt, utan att ur konkursens skeppsbrott hafva räddat annat än den ofta illusoriska fördelen af sin framtida krafrätt.“

Angående den garanti mot missbruk af tvångsackord, som skulle sökas i bestämmelserna om den pluralitet, som för ackords antagande erfordrades m. m., yttrade komiterade:

“Efter hvad ofvan blifvit anfördt, kunde det synas som vore det ett allt för ringa steg, komiterade tagit, då de för giltighet af ett ackordsaftal föreslagit en pluralitet af fyra femtedelar utaf samtliga vid sammanträde tillstädesvarande och röstberättigade borgenärer, och att denna pluralitet tillika skall hafva bevakat fyra femtedelar af alla de röstberättigades fordringsbelopp i konkursen. Denna skarpa

begränsning har blifvit förestafvad af den återhållande varsamhet, hvarmed lagstiftaren vid införande af en ny princip alltid måste tillvägagå, samt af det afseende han är skyldig fästa å folkets tänkesätt och å nationalkarakteren, hos oss, liksom hos Engelmännerna, så ömtålig för allt, som kan få sken af ingrepp i individens rättigheter. Komiterade hoppas, att dessa rättigheter genom det föreslagna stadgandet, jemte det om Rättens fastställelse af arfvodet och rätt för minoriteten att der få utveckla sina skäl, vunnit allt det afseende, som med andras rätt låter sig förena. Men då en sådan röstpluralitet, hvarom nu är nämndt, kanske mången gång icke skulle kunna erhållas i anseende till borgenärens utvaro eller af andra orsaker, och lagbudet således icke hafva den praktiska betydelse, som, om det eljest är rationellt, vore önskvärd, hafva komiterade vid sidan deraf ställt ett alternativt, ännu mer betryggande för den enskilde borgenärens rätt, eller det, att ackordsförslag jemväl skall anses såsom antaget, derest samtliga å dertill utsatt och kungjord dag tillstädesvarande borgenärer sig derom förenat, och de bevakat två tredjedelar af de röstberättigades anmälda fordringsbelopp i konkursen. Detta är hufvudsakligen endast att i lag bestämna en form för de redan nu hos oss allmänt öfliga ackordsaftal och reglera ett bruk, som, utan norm i lagen, gynnar en obillig borgenär på den billiges och rättsinniges bekostnad. Det är nemligen af erfarenheten bestyrkt, hurusom vid ackordsaftal en och annan borgenär genom ihärdig vägran att deltaga i ackordet hemligen tilltvingar sig ensam full betalning, hvarigenom egendom för öfriga borgenärer undandragas, och konkursens ändamål, att bereda alla borgenärer lika rätt och förhindra, att en enda må kunna tillskansa sig någon fördel framför de öfriga, helt och hållet förfelas. Den preklusiva verkan för uteblifne borgenärer af ett sådant stadgande, som det ifrågasvarande, är vida lindrigare än den i nu gällande lag föreskrifna preklusiva ediktalstämningen, och är närmast att jemföra med följderna af en borgenärs uteblifvande från annan, borgenärers sammankomst, der likväl enhällighet för beslut icke erfordras.

Så långt Komiterade, med hvilka Utskottet hufvudsakligen instämmer. — Skulle icke desto mindre erfarenheten af tvångsackordets tillämpning och verkningsanses böra föranleda dess afskaffande, så måste dock en sådan erfarenhet ännu afvaktas, enär den redan vunna, omfattande föga mer än tre års tillämpning af lagen, är alltför otillräcklig att kunna grundlägga ett fullgiltigt omdöme. Varsamhet härvid anser Utskottet desto angelägnare, som det annorstädes visat sig, att principen för tvångsackordet i början mött motstånd, men att man småningom försonat sig med densamma och kommit till insigt af dess nödvändighet. Det är också erfarenheten, som bäst kan sätta i tillfälle att bedöma, hvilka medel böra anlitas till stäffande af de missbruk, för hvilka den nu gällande lagen tilläfväntas lemna rum. För närvarande anser Utskottet det icke vara visadt, att, såsom motionären likaledes förmenar, denna lag allmänt begagnas af mindre samvetsgranne gäldenärer såsom medel att, efter någon tids sorglös framlefnad på fordringsegarnes bekostnad, tillvinna sig åter från dem den till konkurs afträdde egendomen, med stor vinst för egen del. Med någon vaksamhet å borgenärernes sida bör sådant icke kunna inträffa. Ätminstone är lagens innehåll egnadt att omöjliggöra för oredlige gäldenärer ett ackord, på hvilket ej samtliga fordringsegare ingått, helst som det till och med är förbjudet för Rätten, ändå att ackordet *ej bestridt* är, att medela fastställelse derå, i fall gäldenären står under tilltal för bedrägligt förhållande mot sina borgenärer, eller anledning är för handen, att han hemligen gynnat nå-

gon borgenär vid ackordet, eller annat svek dervid egt rum, eller ackordet uppenbarligen länder till skada för borgenärerne med flera dylika fall. Snarare bör man kunna antaga, att denna lagstiftning, då den för en person, som ser sig på väg att nödgas göra konkurs, öppnar utsigt att genom ackord blifva qvitt ett tillstånd, som måste förlama hans framtida sträfvan, bör vara verksam mot oredliga tilltag. Den innebär åtminstone en uppmuntran både till att handla redligt mot borgenärer och till att, när obestånd inträffat, genast göra konkursanmälan och icke bringa vidare förvirring i sina affärer, och aflägsnar såmedelst frestelsen till de bedrägerier af mångfaldig art, öfver hvilka en så allmän klagan förspordes under den tid, som bevittnade den förra konkurslagens tillämpning, under hvilken somliga borgenärer gjorde sig betäckta för sina fordringar, och andra, när cession omsider inträffade,ingo mottaga ett konkursbo, plundradt på alla tillgångar.

Emellertid är det hufvudsakligen till följd deraf, att tillräcklig erfarenhet af den nya konkurslagens verkningar inom affärlifvet icke ännu vunnits, som Utskottet anser sig böra vördsamt hemställa,

att det förra alternativet i Herr Reutercronas ifrågavarande motion måtte lemnas utan vidare afseende.

Ännu mindre finner Utskottet sig kunna understödja det sednare alternativet i samma motion. Villkoret för att ett ackord skall anses antaget är, såsom ofvan är nämnt, att antingen alla vid sammanträde närvarande borgenärer dertill samtycka, och desse tillika bevakat två tredjedelar af samtliga i konkursen anmälda fordringsbelopp, eller ock fyra femtedelar af de tillstädesvarande bifalla ackordsförslaget, och desse jemväl bevakat fyra femtedelar af nyssnämnda fordringsbelopp — häruti icke i någotdera fallet inberäknade fordringar, som utgå med förmånsrätt. Dessa bestämmelser synas tillräckligt stränga, och äro åtminstone strängare än åtskilliga fremmande lagars. Den Fransyska lagen äskar enkel majoritet af *röstberättigade*, hvilken majoritet bör tillika representera tre fjerdedelar af det sammanlagda fordringsbeloppet. Den Preussiska konkursordningen fordrar endast majoritet af *närvarande* borgenärer, men med lika bestämmelse i afseende å fordringsbeloppet som den Fransyska. De Holländska, Portugisiska och Würtembergiska konkurslagarne äska två tredjedelar af oprioriterade borgenärer, med tre fjerdedelar af de bevakade beloppen. Den grad af godtycklighet, hvarje sådan sifferbestämning innebär, är gemensam äfven för motionärens förslag; och att, utan mera rationel anledning, ändra en sådan bestämmelse så kort tid efter det en ny lag blifvit satt i verkställighet, synes Utskottet icke lämpligt; hvadan Utskottet äfven

å berörda förslag afstyrker bifall.

Vidkommande dernäst samma motionärs framställning rörande beloppet af Rättens ombudsmans arfvode i konkurs, i afseende hvarå den i konkurslagen intagna föreskrift, att ombudsmannen skall af det arfvode för konkursboets förvaltning, som varder bestämdt, taga en tredjedel, der icke Rätten annorlunda bestämmer, efter motionärens omdöme skall leda till missbruk, till uppväckande hos den yngre tjänstemannapersonalen af böjelse för en närighet af den mest farliga beskaffenhet och dertill, att fordringsegare blifva oskäligt lidande; så kan Utskottet icke inse, huru lämpligare föreskrifter skola kunna härom meddelas, än de, som för närvarande gälla, och enligt hvilka det beror af sakogarne sjelfva att bestämma förvaltningsarfvodet, men tillika är Rättens åliggande att, när det påkallas, lägga

vederbörande emellan, som skäligen pröfvas, jemväl i fråga om den andel i arfvodet, som bör Rättens ombudsman tillkomna. Alldeles omöjligt anser Utskottet det vara att träffa det billiga medelst bestämmande i lagen af ett sådant maximum, som motionären föreslår, helst värdet af ett besvär icke kan på förhand uppskattas, och det ifrågavarande säkerligen i flera fall icke skulle vara med nämnda belopp vedergäldt. Utskottet, som tillika befarar, att derest ett visst arfvodesbelopp fastställdes såsom det högsta, lätteligen kunde inträffa, att detsamma i praxis blefve det vanliga eller enda tillämpade, hemställer alltså,

att Herr Reutercronas ifrågavarande framställning icke må till vidare åtgärd föränleda.

Herr Åstrand, hvilken synes med sin motion åsyfta en lagförklaring, utgår från den förutsättning, att föreskriften i 51 § i Konkurslagen, det försäljning af konkursbos fasta egendom skall — i det fall, att vid af borgenärerne föranstaltad auktion derå icke erhållits en köpeskillning, som betäcker inteckningarnes belopp — ske i den ordning, som om fast egendom, den der utmätt blifvit, särskildt är stadgad, icke rimligtvis kan hafva annan mening, än att i afseende på "ordningen" för försäljningen väl skall iakttagas hvad lag och författningar stadga om sättet för auktions kungörande, m. m., men att dock sjelfva auktionsförrättningen är ett syssломännens, och icke Konungens Befallningshafvandes göromål. Denna uppfattning är likväl tydlig oriktig, hvilket icke endast af ordalagen i paragrafen ådagaläggas, utan äfven följer af hvad som uppenbarligen måste hafva varit motivet för ifrågavarande, efter Utskottets omdöme, nödvändiga bestämmelse. Då nemligen, enligt nu gällande konkurslag, den, som har inteckning i gäldenärs fasta egendom, icke behöfver bevaka sin fordran, derest han nöjes att hålla sig till panten allena, hvardan ofta inträffar, att inteckningshafvare icke äro i konkursen synliga eller för syssломännen ens kända; så kräfver omtanken om sådana inteckningshafvares säkerhet, att den egendom, i hvilken de hafva en sakrätt, och hvilken i ofvannämnda fall är fullt jemförlig med sådan, som blifvit i mät tagen, icke må säljas utan kontroll af den offentliga myndighet, hvilken i allmänhet har sig uppdraget bestyrt med gäldbelastad fastighets exekutiva försäljning. Att icke nöjaktig säkerhet i berörda hänseende kan antagas vara för handen, derest pröfningsrätten beträffande iakttagandet af de formaliteter, lagen ansett nödvändiga vid dylik försäljning, öfverlemnades åt syssломännen i konkursen, torde vara alldeles klart. Den ifrågavarande §:ns uppställning är ock affattad med noggrann hänsyn härtill: Är konkursmassans fasta egendom gravationsfri, må densamma säljas på sätt borgenärerne och gäldenären åsämjas, således utan att någon slags auktion erfordras: är fastigheten intecknad, må försäljningen icke ske, utan vid auktion, såvida icke alla de inteckningshafvare, *hvilkas rätt deraf kan vara beroende*, sådant medgifva: uppgår åter vid auktion, som af syssломännen är föranstaltad, köpeskillningen icke till inteckningarnes fulla belopp, så kan försäljning icke få ske annorledes än genom exekutor i vanlig ordning.

Följdrigtigheten i dessa bestämmelser, hvilka tydligen hafva till ändamål att bevara frånvarande eller okända inteckningshafvares rätt, men icke rimligtvis kunna lägga hinder i vägen för realiserande af konkursbolags egendom på det

sätt, hvarom alla äro ense, hvilkas rätt är deraf beroende, anser Utskottet sig icke behöfva vidare utveckla; utan hemställer Utskottet vördsamligen,
att Herr Åstrands berörda motion måtte lemnas utan vidare afseende.

Stockholm den 15 Februari 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr *Hasselrot*, som, i fråga om afskaffande af tvångsackord, med åberopande af de i Herr *Reutercronas* motion anförda skäl, hemställer, att samma motion i den delen
mätte af Riksdagen bifallas.

af Herr *Rosenberg*, som förklarar sig vilja förorda bifall till Herr *Åstrands* motion.